

DĚTI Z LESNÍ ČTOU SOLEČNĚ

Když jsem byla vyzvána Kateřinou Šafránkovou k popsání tohoto našeho školního projektu, o kterém jsem se před ní zmínila, vyvolalo to u mne, jako asi u velké většiny z nás, mnoho pocitů. Jak libých a potěšujících, tak obávajících se. Je o čem psát? Jak mám popsat lekci, jejímž zdrojem inspirace mi byl článek ve starším čísle Kritických listů? Je opravdu o čem psát, když už jednou bylo o tomto tématu psáno?

Přesto bych se s Vámi ráda podělila o postřehy z projektu, který jsme začali realizovat na začátku tohoto školního roku. Projekt stále trvá a je hodnocen velmi kladně od všech zúčastněných stran. My učitelky a učitelé jsme nadšeni, děti spokojené a rodiče s námi souhlasí a spolupracují.

Mottem naší školy je „Škola pro Evropu“, proto mne v Kritických listech 27¹ zaujal článek popisující Otevřenou školu z Ohain v Belgii², kde využívají jako zajímavou formu výuky tutorát, který je založen na spolupráci dětí různého věku.³

Náš školní projekt se začal vyvíjet během letních prázdnin, kdy jsme si s kolegyní z prvního stupně stihly prostřednictvím e-mailu vyměnit několik zajímavých nápadů. Náš společný brainstorming nápadů a metod, které by společně směřovaly k naplnění cíle, postupně gradoval. Obě jsme se pro projekt nadchly. Zbývalo vymyslet název projektu a zrealizovat jej společně s dětmi.

Příprava žáků 5. třídy

V prvním školním týdnu, druhý školní den, byli žáci pátáci svou paní učitelkou seznámeni s tím, že je letos čeká společné čtení s druháčky. Jejich prvním důležitým úkolem je, prohlédnout si svoji knihovnu a vybrat v ní knihu pro druháčka. Tedy knihu, kterou rádi četli v období své druhé třídy. Tuto knihu přinesou v pátek do školy na první společný projektový den. Nedílnou součástí seznámení pátáků s tímto projektem bylo připomenutí vážnosti společného čtení pátáka a druháčka, dodržení pravidel při čtení a při přechodu ze tříd po dlouhých prostorách školy. Paní učitelka pátákům zdůraznila kladné hodnocení čtení, s oceněním čtení druháčka.

Příprava žáků 2. třídy

Den před prvním společným projektovým dnem jsem se chystala mé druháčky naladit na návštěvu u páťáků, za kterými se vydáme zítra ráno. Čeká nás společné čtení. Vysvětlila jsem jim, že každý bude mít svého kamaráda/kamarádku z páté třídy a společně budou číst knížku. Při pozorování dětí jsem vnímala, že mé oznámení o společném čtení velký ohlas nevyvolalo. Děti se ještě dozvěděly, že tentokrát pro ně vybere knížku starší kamarád/kamarádka. Až tuto první knížku spolu přečtou, domluví se, kdo přinese knihu další. Připravili jsme si nové sešity na čtení, do kterých si druháčci vlepili na přední stranu dovnitř připravené instrukce (viz příloha). Druháčci si instrukce vybarvili, dozdobili a ponechali sešit na stole ve třídě.

První lekce projektu „Děti z Lesní čtou společně“

Po ranním příchodu druháčků do třídy si každý vzal svůj čtecí sešit a šli jsme na slíbenou návštěvu do páté třídy. Pátáci nás očekávali v naprostém klidu a tichosti s připravenými knihami. Ostych všech dětí byl viditelný, napjatá atmosféra čitelná. Na první výzvu, aby si druháčci vybrali svého páťáka/páťáčku, zareagovaly děti, které se předem znaly. Začaly tak vznikat první dvojice. Dalším dětem jsme pomohly vybrat kamaráda. Jednalo se především o zdatnější čtenáře z obou tříd. Důvodem bylo, aby vznikly vyrovnanější čtenářské dvojice. Poté už se k sobě děti začaly přidávat spontánně. Výhodou pro nás učitele i pro děti byly a jsou stejně početné třídy. Po tomto spárování zůstala ve třídě u páťáků polovina dětí z páté třídy a jejich vybraný druháček. Další polovina druháků a páťáků se odebrala ke společnému čtení do druhé třídy pod dohledem jedné z nás.

Další lekce projektu

Pravidelně každý pátek ráno druháček i páťák přijde do své třídy, kde si ponechá veškeré své věci. Vezme si potřebné věci ke společnému čtení – druháček sešit na čtení, páťák knihu pro druháčka – a odebere se do své projektové čtecí třídy. V každé třídě se pokaždé společně sejde stejná polovina páťáků a polovina druháčků.

Po krátkém úvodním povídání ve dvojici – naladění – pokračují ve čtení rozečtené knihy. Čtení probíhá deset až patnáct minut, kdy druháček čte polohlasně a páťák sleduje text s ním. Případně mu může vstoupit do čtení opravením chybičky, vysvětlením textu.

Je zajímavé sledovat, jak si dvojice k sobě nakukují, pozorují se mezi sebou. Po uplynutí dané doby společně zapisují do sešitu. Při zapisování si také stihnou prohodit pár slov o knize, listují knihou a domlouvají se, co je čeká příště. U zápisů sledujeme správnost a úhlednost. Neméně důležitý je zde vlastní vklad obou pisatelů, fantazie dětí, jejich obrazotvornost a cit pro hodnocení. Je zajímavé sledovat vývoj zápisů, jejich zlepšování.

Při ranním příchodu dětí do tříd a hledání si svého staršího či mladšího čtenáře se také stane, že je některý ze čtenářů nepřítomen. Takovéto situace řešíme urychleně na místě různými způsoby – vytvoříme momentální nový čtenářský pár jen na tento den, přidáním se k jinému čtecímu páru do trojice nebo druháček čte paní učitelce. Jednou se mi stalo, že chybělo hodně druháků. Měla jsem přebytek pátáků, kteří si vypůjčili každý jednu knihu z naší třídní knihovničky a měli si číst každý sám. Výsledkem bylo to, že si dva společně četli jednu knihu, velmi se příběhem bavili a posléze ho vyprávěli ostatním, kteří jim do knihy nakukovali.

Tento projekt slouží k podpoření zájmu o čtení knížek a o sdílení si pocitů z četby. Děti se učí vnímat knihu společně starší s mladším a obráceně. Společně se do knihy ponoří a navzájem si sdělují osobní prožitky. Domnívám se, že to v dětech zanechá trvalejší a hlubší dojem. Velký přínos také spatřuji v pravidelném opakování. Nyní když dětem sdělují, jak se mají na další den připravit, jaký domácí úkol splnit či co si přinést, mé sdělení, že nás druhý den čeká čtení s pátáky, vyvolává jásavé ohlasy typu: „Jó, pátek mám rád/a.“ Tento projekt na naší škole stále probíhá v paralelních druhých a pátých třídách.

¹KL 27

<http://www.kritickemysleni.cz/klisty.php?co=27/cteni>
<http://www.kritickemysleni.cz/klisty.php?co=27/cteni>

Čtení v Otevřené škole, čtení v projektech

²**Otevřená škola** v Ohain, která vznikla v roce 1971, je od počátku ovlivněna myšlenkami alternativní pedagogiky, hnutím nové výchovy. Byla vystavěna „mezi poli“, mezi městem a vesnicí. Připomíná dům dětství, o kterém mnozí sníme nebo jej máme ve vzpomínkách. Den po dni sem přicházejí děti z mateřské a primární školy, aby si tu naplňovaly radost ze života, hasily žízeň po objevování překvapení, která samy přinášejí, sdílely a dál rozvíjely všechny své zájmy, tentokrát na půdě školy. Škola se sama prezentuje jako škola života a škola pro život.

³**Tutorát** je zajímavou formou výuky. Je založen na spolupráci dětí různého věku (přibližně šesti a jedenáctiletých). V Otevřené škole se jednou týdně scházejí stabilní dvojice zhruba na půl hodiny ke společnému čtení. Činnost vychází z toho, že děti jsou při čtení rády ještě s někým. Mladší žák si vybírá texty, které by chtěl číst. Jen o trochu starší spolužák si lépe pamatuje okamžiky, kdy se sám učil číst. Možná také ještě dělá chyby, zároveň ale může být svému mladšímu kamarádovi už i učitelem, naslouchat mu, debatovat s ním, dokonce i hodnotit jeho výkon.